

Kwestie van mensen

Aandachtspunten voor een Mechels cultuurbeleid

2025-2030

Kwestie van mensen

Aandachtspunten voor een Mechels cultuurbeleid 2025-2030

Inleiding

Mechelen heeft een hoop troeven als cultuurstad. Er is veel potentieel, bakken goesting en gedrevenheid bij een groot aantal publieke en private cultuurmakers. Met daarbovenop een veelheid van artiesten en erg diverse cultuurpodia en locaties.

Er gebeurt almaar meer. Maar met almaar minder middelen en op dat vlak is een kritieke grens bereikt.

Om het bestaande elan te behouden/ontwikkelen, is een langetermijnvisie nodig. Om die uit te voeren zijn voldoende mensen en middelen nodig.

Een stimulerend cultuurbeleid geeft vertrouwen aan de cultuurmakers (publiek of privaat) en aan initiatieven van onderuit. Vernieuwing en groei komen via talentontwikkeling en structurele verankering van pilootprojecten die positief lopen.

Deze nota kwam tot stand na een uitgebreide bevraging van zowel publieke als private cultuurmakers. Ze lijst de voor hen belangrijkste aandachtspunten op. De Cultuurraad vraagt de toekomstige beleidsmakers hiermee rekening te houden bij de opmaak en uitvoering van het cultuurbeleid vanaf 2025.

We groeperen de aandachtspunten rond zes thema's:

1. Over mensen en middelen.
2. Over toegankelijkheid van cultuur voor allen.
3. Over diversiteit in het cultuurbeleid
4. Over Mechelse cultuurmakers en kunstenaars.
5. Over infrastructuur.
6. Over de ondersteunende rol van de Stad.

Voor de Mechelse Cultuurraad,
Frans De Wachter,
voorzitter.
6 september 2023

Synthese

1. Over mensen en middelen.

Er is voldoende geïnvesteerd in stenen, nu is er nood aan investeren in mensen. Er moeten voldoende mensen zijn, met tijd en middelen om het beleid te realiseren. Dit moet ingebed zijn in een langetermijnvisie die breed, stimulerend en motiverend is. Met voldoende waardering en vertrouwen voor diegenen die ze moeten uitvoeren. Met ook de nodige vrijheid voor de kunstenaars die erbij betrokken zijn.

2. Over toegankelijkheid van cultuur voor allen.

Alle Mechelaars moeten kunnen deelnemen aan en genieten van het culturele leven in Mechelen. De toegankelijkheid van cultuur voor iedereen moet gegarandeerd worden.

3. Over diversiteit in het cultuurbeleid

Cultuur kan als motor dienen voor verbinding tussen diverse socioculturele gemeenschappen. Hiervoor wordt van onderuit gewerkt, met aandacht voor jongeren en inbreng van iedereen uit de diverse in de stad aanwezige cultuurgemeenschappen bij de programmatie van culturele evenementen.

4. Over Mechelse cultuurmakers en kunstenaars.

De Mechelaar moet zijn eigen kunstenaars kunnen ontdekken, kennen en waarderen. De kunstenaars moeten kansen krijgen en gestimuleerd worden in hun ontwikkeling en carrière. Talentontwikkeling en ondersteuning bij de doorstroming naar professionaliteit moeten een continue prioriteit blijven.

5. Over infrastructuur.

Er is voldoende infrastructuur in de stad aanwezig, maar de vraag naar gebruik blijft groter dan het aanbod. Een duidelijk beleidsplan voor het gebruik van culturele ruimtes, gekoppeld aan een eenvoudig en toegankelijk locatieplatform, is nodig om alle beschikbare ruimte optimaal te benutten.

6. Over de ondersteunende rol van de Stad.

De Stad moet verenigingen voor amateurkunsten en individuele kunstenaars erkennen en ondersteunen zonder al te hoogdrempelige of beperkende vereisten en formaliteiten. De Stad moet hierbij niet noodzakelijk zelf als organisator optreden, maar een faciliterende, motiverende en stimulerende rol opnemen. Die kan logistiek, financieel, administratief en/of communicatief zijn.

1. Over mensen en middelen.

Mechelen investeert erg veel in infrastructuur voor culturele activiteiten. De Stadsschouwburg, De Garage, Het Predikheren, Hof van Busleyden en nu ook de cultuursite rond het Cultuurplein. Stenen genoeg, nu is er nood aan mensen en middelen om ze te doen leven.

Om alle beschikbare infrastructuur optimaal te benutten is een **langetermijnvisie** nodig met plan van aanpak, personeel en werkingsmiddelen

Een cultuurbeleid vertrekt vanuit een **visie** met prioriteiten. Maar een langetermijnvisie is ook breed en stimulerend voor het hele veld. Essentieel zijn enerzijds vertrouwen en waardering geven aan al wie in dat veld werkt (stadspersoneel en andere cultuurmakers) en anderzijds optimale vrijheid voor de kunstenaars zelf.

We stellen vast dat de uitbreiding van de infrastructuur gepaard gaat met een voortdurende afbouw van personeel en werkingsmiddelen. De kritieke grens – waarbij de infrastructuur prachtig maar onderbenut blijft – is bereikt.

Wie binnen cultuur als **stadspersoneel** werkt, heeft de juiste expertise en een grote inzet. Maar de ambities kunnen niet steeds worden waargemaakt bij gebrek aan omkadering en middelen. De takenpakketten zijn te zwaar, essentiële taken worden geschrapt of hun job is tijdelijk of verdeeld over meerdere diensten. Die crisis kan worden opgelost door minstens het bestaande stadskader op te vullen en mensen perspectief en vertrouwen te geven.

Samenwerking met private organisaties en met vrijwilligers is een gezonde manier om het potentieel aan mensen en middelen te vergroten. Predikheerlijke Zomer, een samenwerking tussen Het Predikheren, Mechelen Feest en verenigingen als Jazzzolder en KleinKunstCircuit Mechelen, is een voorbeeld dat navolging verdient. Vertrouwen geven aan partners vergroot hun inzet voor de stad.

Dat geldt ook voor de uitgebreide **vrijwilligers**werking die Mechelen kent. Die vrijwilligers kunnen – aangestuurd door stadspersoneel - zelfstandig bepaalde taken vervullen. Waardering voor hen betekent dat het beleid ook ondersteunt door bv. hen binnen het mobiliteitsplan faciliteiten, zoals (gratis) parking, deelauto, of fiets, te geven als ze helpen tijdens (avond)activiteiten.

De Stad moet dit soort samenwerkingen stimuleren, coördineren en/of aansturen. Dit leidt ertoe dat het stadspersoneel zich meer met zijn kerntaken kan bezig houden en meer van het cultuurbeleid kan gerealiseerd worden.

2. Over toegankelijkheid van cultuur voor allen.

Naar een museum, naar dans of theater gaan. Een optreden organiseren of zelf optreden... Veel mensen houden van kunst en cultuur. Ook mensen met een beperking, mensen in armoede, langdurig zieken of ouderen die moeilijk zelfstandig het huis uit kunnen.

Elke Mechelaar moet kunnen genieten van het culturele leven in Mechelen – als cultuurbelever of cultuurmaker.

Een efficiënt cultuurbeleid is gestoeld op de eigenheid van de Mechelse bevolking. Naar analogie van het ouderenbehoefteonderzoek kan de Stad een **onderzoek** uitvoeren naar de (gewenste) cultuurbeleving van de Mechelaars. Met speciale aandacht hierbij voor de culturele wensen en noden van specifieke doelgroepen. De bestaande landschapstekening is een aanzet, maar moet geactualiseerd, uitgebreid en verdiept worden tot een behoefteonderzoek bij de hele bevolking.

Cultuur moet **toegankelijk zijn voor iedereen**. De Stad en zijn personeel hebben een voorbeeldfunctie en zorgen ervoor dat de eigen diensten, infrastructuur, activiteiten en communicatie voor iedereen, zowel met fysieke, verstandelijke, sociale als financiële beperking, bereikbaar en toegankelijk zijn. Inspirerende voorbeelden zijn het Museum of Scotland, Hof van Busleyden en Het Predikheren.

Daarnaast *sensibiliseert, ondersteunt en stimuleert* de Stad andere culturele initiatiefnemers om hetzelfde te doen. Vanuit de beoogde doelgroepen kunnen geëngageerde vrijwilligers en organisaties (bv. naast Sjarabang zijn er ook Willekom en Pasform), het stadspersoneel versterken.

Het *Kom-erin-contact* en *Vier het Leven* zijn wat dat betreft na te volgen pilootprojecten. Het is belangrijk dat deze initiatieven structureel verankerd worden en mettertijd ook verbreed: het Kom-erin-contact van communicatie óver toegankelijkheid naar effectieve toegankelijkheid. Vier-het-Leven van toegankelijkheid voor ouderen naar een buddywerking voor meerdere doelgroepen.

Icoontjes in de *programmatie*, in kaart brengen van toegankelijkheid, diverser personeel en betrokkenheid van de doelgroepen bij het opstellen van de programmatie kunnen de betrokkenheid bij en toegankelijkheid van evenementen bevorderen.

Voor bepaalde doelgroepen (o.a. ouderen) meer *activiteiten overdag* organiseren (zoals nu al Robert Stolzclub, Balcazar, Haydn Genootschap). Wat kan voor scholen, moet ook voor anderen kunnen.

De *Uitpas met Kansentarief* automatisch toekennen, in functie van het inkomen. Er ook voor zorgen dat elk initiatief dat gesubsidieerd wordt, verplicht het kansentarief voorziet.

Een *artistiek adviescomité bestaande uit cultuurkenners en ervaringsdeskundigen van verschillende doelgroepen* – ook ouderen – van bij de start betrekken bij initiatieven/programmatie. Zo worden bruggen gelegd in plaats van generatie- en andere kloven te slaan.

Voor *minder mobiele doelgroepen* worden voorzieningen genomen zodat ze vlot en veilig heen en weer geraken bij culturele activiteiten (bv. shuttles naar de randparkings bij grote evenementen, parkeerfaciliteiten voor begeleidende vrijwilligers).

Decentralisatie van het culturele aanbod kan hierbij helpen: spreiding van culturele activiteiten over het Mechelse grondgebied verbetert de bereikbaarheid voor wie minder mobiel is of zich 's nachts onveilig voelt in het centrum. In de deelgemeenten is parkeren makkelijker, goedkoper. En wie daar woont, heeft niet altijd een auto nodig.

3. Over diversiteit in het cultuurbeleid

Inclusie gaat niet alleen over toegankelijkheid, maar eveneens over diversiteit. Een cultuurbeleid moet ook mensen met een andere socioculturele achtergrond of herkomst betrekken en bereiken.

Cultuur als motor voor meer verbinding tussen diverse socioculturele gemeenschappen.

Het in deze nota al vermelde onderzoek naar culturele wensen en noden kan mogelijk verklaren waarom zelfs met gerichte en diverse programmering weinig mensen met een andere socioculturele achtergrond deelnemen aan de stedelijke culturele initiatieven. Een beleid zal **sowieso stimulerende maatregelen** moeten nemen.

Zeker is dat de *participatie/inbreng* vanuit verschillende cultuurgemeenschappen nodig is bij het opstellen van de programmering. De programmering en het opzet van Ottertrotter moeten, al dan niet geïntegreerd in een ander evenement, opnieuw een plaats krijgen. De werking van bv. de Roma in Antwerpen kan hierbij inspirerend zijn voor Mechelen.

Financieel, communicatief en logistiek ondersteunen vanuit de Stad van **intermediaire sleutelfiguren en -organisaties** als Pita (Said Aghassaiy), Internationaal Comité vzw, De Keeting, Den Deigem, dienst Sociale Cohesie, J@M, El Kantra, RADAR, theater arsenaal, mARTa, nona (Contour), ...

Inzetten op de *jeugd* via sleutelfiguren als Eveline Bumba en Vianney Adriaens; ook via scholen. Zo wordt vanaf jonge leeftijd kennis gemaakt met cultuur en worden drempels weggewerkt.

De *talentwerking* van RADAR blijvend ondersteunen en uitbouwen. Het is een belangrijke inkompoort voor kunstenaars van diverse origine, met mogelijkheid tot doorstroming naar het professionele circuit (van o.a. De Garage, CC, Het Paradijs, private galerieën).

Werken met *ambassadeurs* van diverse origine. Naar het voorbeeld van wat de wijk Heihoek doet met de tegeltuintjes en i.s.m. mARTa kan ambassadeurschap ook in andere wijken starten.

Samenwerking tussen organisaties ondersteunen, stimuleren, waarderen kan bv. via subsidiereglementen.

Oprichting van een *artistiek adviescomité* bestaande uit cultuurkenners van de verschillende cultuurgemeenschappen; netwerkmomenten rond diversiteit en inclusie in cultuur. Betrokkenheid betekent mee-doen en mee-maken.

Om een degelijk beleid hieromtrent te realiseren is het nodig – naast het behoeftenonderzoek – om een **socioculturele kaart** op te stellen van de diverse gemeenschappen. Een beleid dat luistert naar de behoeften, detecteert wat van onderuit ontstaat en stimuleert om te bruisen.

Uiteraard is voor de uitvoering van dit beleid voldoende personeel nodig met de juiste knowhow én met een langetermijnperspectief wat werkzekerheid betreft.

4. Over Mechelse cultuurmakers en kunstenaars

Muziek, podiumkunsten, beeldende kunst,... Mechelen heeft een bruisende culturele scene.

Door Mechels talent te **stimuleren** en Mechelse kunstenaars te **ondersteunen**, verbindt de Stad hen aan hun roots/werkplaats. Hun succes straalt ook af op de Mechelaar en Mechelen als cultuurstad.

Iedereen is vlot warm te maken voor cultuur als je de kunstenaar persoonlijk kent: je kind, broer of zus, een goeie buur of vriend. De Stad kan met een stimulerend beleid dat artistieke kansen én presentatiemogelijkheden geeft, ervoor zorgen dat de Mechelaar meer kunstenaars in het culturele aanbod gaat kennen en waarderen.

Voor die (h)erkenning is het belangrijk om naast de erkende (semi)professionele kunstenaars en organisaties ook de Mechelse **niet-georganiseerde cultuur** meer zichtbaarheid te geven. Mechelse (individuele) kunstenaars een podium geven kan een criterium worden om als organisatie ondersteuning te krijgen. Hun draagkracht versterken kan o.a. via netwerkevents, muziekkraad, thematische workshops,...

Vaak komt vernieuwing van onderuit door kunstenaars die met bv. hiphop, breakdance, slam poetry, e.d. hedendaagse cultuurvormen introduceren.

RADAR speelt (complementair aan de Academie en het Conservatorium) een niet meer weg te denken rol bij *talentontwikkeling*. Hun focus ligt op laagdrempelige instroom en een professioneel begeleid ontwikkelingsparcours. Behoud van de ruimte waarover ze beschikken en een stevige professionele omkadering zijn pijlers van RADAR waar de Stad voldoende in moet investeren.

Doorstroming van talent moet gebeuren via een te stimuleren samenwerking met het professionele kunstencircuit, lokaal en bovenlokaal.

Kansen krijgen en/of projectgebonden werken is wat **individuele Mechelse kunstenaars** willen. Wat artistieke ruimte betreft voor hen, moet de Stad - na Arte Nova en Brandwerk – *atelierwerking op een gemeenschappelijke plaats verankeren* op langere termijn (drie jaar als minimum perspectief). In bv. 't Hof bySONder kan het komen tot samen-doen en samen-werken, naar het voorbeeld van Casco in Leuven, Extra City en Morpho in Antwerpen of de Spinnerei in Leipzig.

Naast de werkplek zijn ook podium- en expositiekansen essentieel, zowel voor beginnende als gevestigde Mechelse kunstenaars. Voor beeldende kunsten moeten aantrekkelijke plaatsen als De Garage, mARTa, Lumière, de publieke ruimte en ook gedecentraliseerde locaties als het dorps huis in Hombeek en De Baronie in Battel open staan. Omdat ook de commerciële galerieën een extra duwtje kunnen geven aan Mechelse kunstenaars, kan de Stad met hen samenwerken, zoals dat bv. het geval was bij D-Art.

Naast de succesvolle evenementen voor het brede publiek (Maanrock, Parkpop, Mechelen Beach) moet het beleid ook **kleine evenementen** ondersteunen. De door de Vlaamse Overheid vereiste fair pay en fair practice is voor **kleine verenigingen** en andere kleinere organisatoren niet haalbaar zonder ondersteuning. Hetzelfde geldt voor de snel stijgende logistieke kosten en de schaarste aan vrijwilligers: de vele kleine actieve verenigingen in Mechelen kunnen ticket- en drankprijzen niet te hoog maken, maar zij zorgen wel voor een herkenbaar en breed (socio-)cultureel aanbod.

Mechelse artiesten en gebeurtenissen kunnen daarnaast ook zorgen voor een nationale en internationale uitstraling van Mechelen, vb. het Keizer Kareljaar, 550 jaar Parlement van Mechelen, Rik Wouters. Inspelen op internationale actualiteit, vb. Culturele Hoofstad 2030 of 'Mechelse' activiteiten in Dole, kan hiertoe ook bijdragen.

5. Over infrastructuur.

Er is veel culturele infrastructuur in en rond de stad maar de vraag naar ruimte blijft groter dan het aanbod. Wat ontbreekt is een duidelijk beleid voor het efficiënt gebruik van ruimte voor cultuur.

Een helder **beleidsplan** voor infrastructuurgebruik, gekoppeld aan een eenvoudig en toegankelijk **locatieplatform**, is nodig om vraag en aanbod in lijn te brengen.

Optimale benutting van ruimtes en efficiënt materiaalgebruik combineren kan door locaties een 'voorkeur' activiteit toe te wijzen. Zo vermijd je dat bv. vleugelpiano, podium, beamer, boxen, .. voortdurend heen en weer verhuizen. Het spreekt voor zich dat ook polyvalent gebruik moet blijven kunnen.

Overeenkomsten sluiten met private partners over het gebruik van hun ruimtes (scholen, sportkantines, jeugdlokalen). Gedeeld gebruik en gedeelde verantwoordelijkheid zijn een win-win voor iedereen.

De Stad creëert een **eenvoudig en toegankelijk platform** voor het laagdrempelig en betaalbaar ter beschikking stellen en reserveren van (publieke en private) locaties voor culturele activiteiten. Dit kan de decentralisatie bevorderen. Locaties buiten het centrum van Mechelen kunnen extra troeven uitspelen, bv. parkeergelegenheid, aansluiting op fietsroutes.

Een locatie kan een grote verbindende kracht hebben. Het socio-culturele en ecologische pilootproject **mARta** moet worden verankerd in de wijk Heihoek en verdient navolging/uitbreiding (bv. met 't Hof bySONder). Naar het voorbeeld hiervan kan de Stad de oprichting van een inclusief Cultuurhuis ondersteunen.

Het Predikheren is, naast J@M en RADAR, bedacht als ontmoetingsplaats, ook voor andere culturen. Maar om dit te realiseren wordt eerst de toegankelijkheid gemaximaliseerd: uitbreiding van de openingsuren; een welkomgevoel via een 'open deur'; verbeterde bereikbaarheid (bus veiligheidsgevoel parking). Voor kandidaat-lokaalhuurders kan communicatie op het locatieplatform helpen, maar moet Het Predikheren ook soepelere regels hebben. Faciliteiten bieden aan al wie mensen toeleidt naar Het Predikheren (leerkrachten/organisaties). Marktтарieven voor het bedrijfsleven ter financiering van lage tarieven voor bv. verenigingen.

De Garage zet als expositieruimte voor 'hedendaagse kunst' Mechelen op de kaart in die niche, maar heeft het potentieel om ook 'moderne kunst' te programmeren. De focus op enkel hedendaagse kunst en de Bourgondische periode (Hof van Busleyden) is te beperkend.

Voor sommige kunst is de *openbare ruimte* geschikt. Die zit nu meestal in de binnenstad. Maar naast de parken, vesten, horeca kan ook hier decentralisatie een meerwaarde zijn.

Het jarenoude, maar vaag gebleven plan om een **grote podiumzaal** te bouwen kan pas op tafel liggen eens het cultuurbeleid voldoende geïnvesteerd heeft in mensen.

Decentralisatie van cultuur geeft deelgemeenten het gevoel 'erbij te horen'. Bestaande infrastructuur daar, geschikt voor cultuur, verdient opwaardering want wordt niet of te weinig gebruikt. Plaatsen als het dorps huis in Hombeek, De Baronie in Battel en Café Malvine in Heffen, gekoppeld aan bv. de fietsroute Mechelen Natuurlijk of Open Monumentendag.

De **eigen infrastructuur** van **lokale verenigingen** moet (via het lokalenplatform) beter worden benut. Maar huurprijzen (voor vergaderingen, repetities, uitvoeringen) moeten eenvormig worden in heel de stad. In tegenstelling tot Jeugd en Sport kent Cultuur geen structurele infrastructuursubsidies. Energieprijzen en regelgevingen voor infrastructuur overstijgen de draagkracht van verenigingen.

6. Over de ondersteunende rol van de Stad.

De **Stad** moet niet steeds als organisator optreden, maar wel een **faciliterende, motiverende en stimulerende rol** opnemen.

Verenigingen voor amateurkunsten en individuele kunstenaars moeten op een eenvoudige, laagdrempelige manier recht hebben op erkenning en ondersteuning van de Stad. Bv. de vereiste om een vzw te zijn houdt administratieve verplichtingen in die de lat voor sommigen al te hoog leggen. Dit leidt tot uitsluiting (van bv grote stadsevenementen) en druist in tegen het streven naar toegankelijke cultuur voor/door iedereen.

Logistieke ondersteuning kan via centrale of groepsaankoop van materiaal nodig in cultuursector, up-to-date materialen 'bibliotheek' (bv. geluidsmeters, beamers, ..).

Financiële ondersteuning om fair pay in de sector mogelijk te maken. De kleine vergoedingsregeling voor kunstenaars (KVR) is voor sommige verenigingen al te hoog, maar er kan een tegemoetkoming zijn via bv. het budget van Mechelen Feest. Dit is een win-win voor artiesten én kandidaat-organisatoren.

De financiële ondersteuning via subsidiereglementen is er, maar de bedragen die toegekend worden, moeten worden herbekeken. Zo zijn de subsidiebedragen voor amateurgezelschappen al tien jaar niet aangepast, terwijl de productie- en andere kosten intussen sterk stegen.

De *communicatiekanalen* van de Stad ondersteunen alle (publieke en private) cultuurmakers. Culturele evenementen worden standaard opgenomen in de lokale en bovenlokale cultuurcommunicatie én in het toeristisch aanbod. Dit vergroot de culturele uitstraling van Mechelen en veroorzaakt een aanzuigeffect (van cultuurbelevers en artiesten).

De communicatie van o.a. Uit-databank, straatzuilen en -schermen, wordt vlotter toegankelijk voor verenigingen en het gebruik ervan wordt gestimuleerd.

Een tweesporenbeleid is essentieel om iedereen toegang te geven tot die communicatie: communicatie digitaal én op papier beschikbaar.

Daarnaast is een *eenvoudig* en vlot toegankelijk administratief systeem nodig voor o.a. vergunningen, reservaties, ontleningen, subsidieaanvragen, ..

De Stad geeft *administratieve* ondersteuning aan verenigingen, organisaties en individuele kunstenaars. Reglementen en voorschriften worden almaar complexer en een stedelijke administratie beschikt over knowhow die ze kan delen via workshops of concrete hulp rond vzw-wetgeving, verzekeringen, veiligheid van infrastructuur etc.

Het is in ieder geval een meerwaarde dat cultuurmakers/kunstenaars gebruik kunnen maken van diverse ondersteuningsvormen tegelijk. Bv. subsidie via een reglement gecombineerd met indirecte steun door logistieke of andere steun van de stad en/of een private partner.